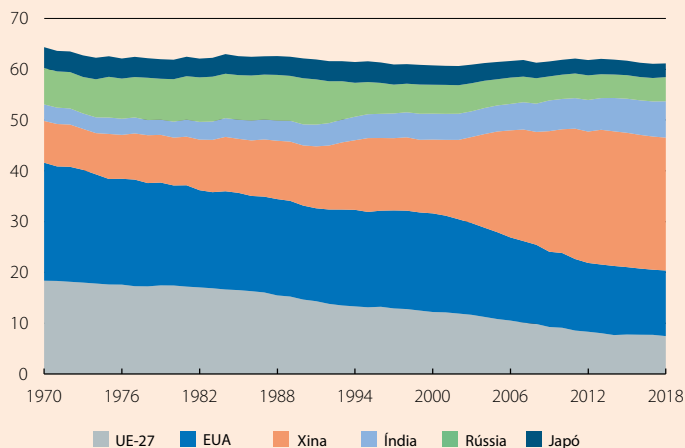

Com es posiciona la UE per combatre el canvi climàtic?

La irrupció de la COVID-19 ha transformat la nostra manera de viure i ha sacsejat la nostra economia d'una manera inimaginable. És possible que apareguin noves maneres de produir i de comerciar i que el teletreball s'estengui, la qual cosa pot contribuir a accelerar la transició econòmica cap a un sistema més sostenible i més respectuós amb el medi ambient. Aquests canvis, que no deixen de ser conseqüència d'una situació que preferiríem no haver hagut de viure, podrien tenir derivades positives per al medi ambient (a curt termini, per exemple, ja hem vist la caiguda de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle –GEH– durant el període de confinament),¹ però la veritat és que la transició verda només tindrà èxit si realment ens conscienciem que és un repte col·lectiu que exigeix mesures decidides per part dels reguladors, de les empreses i de les llars.

Emissions de gasos amb efecte d'hivernacle per país (% de les emissions mundials de GEH)

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'IPCC.

Una pandèmia com la de la COVID-19 i el canvi climàtic tenen en comú la magnitud del seu impacte, tant en termes econòmics com humanitaris. D'aquesta manera, malgrat que, en aquests moments, els nostres esforços s'han de centrar en combatre els efectes de la COVID-19, no podem oblidar que el canvi climàtic és un dels principals reptes que hem d'afrontar en el segle XXI. De fet, les polítiques verdes també poden ajudar a sortir més reforçats de la crisi actual. Així ho creu també la Comissió Europea, que pretén atorgar un pes important a les polítiques mediambientals en el Pla de Recuperació contra la COVID-19.

Les emissions de GEH ens plantegen un desafiament sense precedents: per cada any que augmenten, les reduccions posteriors han de ser més exigents si es volen assolir els objectius de l'Acord de París.² El 2010, s'estimava que les emissions mundials de GEH s'havien de reduir el 3,3% anual fins al 2030 per limitar l'augment de la temperatura a 1,5 °C el 2050. No obstant això, el 2020, la reducció mitjana anual exigida ja és del 7,6%, una mostra que no estem en el bon camí. De manera similar, si tinguéssim en compte el total de GEH que hauríem d'emetre fins al 2050 per assolir els objectius, al ritme actual, esgotaríem el marge entre el 2029 i el 2033 i hauríem de reduir les emissions netes a zero de llavors ençà.³

Es tracta, doncs, d'un repte global que afecta tota l'economia i, en especial, els sectors que fan un ús més intensiu dels combustibles fòssils: el sector energètic, que emet gairebé el 40% de les emissions de CO₂, i els transports i la indústria, que emeten, cadascun, gairebé el 20%.⁴ Aquests sectors hauran d'adaptar el model productiu per complir els nous estàndards mediambientals, la qual cosa provocarà canvis importants en la nostra manera de viure i de produir.

La UE ha reduït les emissions de GEH, però encara queda camí per recórrer

Algunes xifres serveixen per il·lustrar la magnitud del problema i la posició de la UE per afrontar-lo. Actualment, les economies del G20 són responsables del 77% de les emissions globals de GEH, i els cinc majors emissors (en aquest ordre, la Xina, els EUA, la UE dels 27, l'Índia i Rússia) són responsables del 61% de les emissions mundials. No obstant això, si s'assignen les emissions de GEH en funció d'on es consumeixen (en lloc d'on es produeixen), els EUA i la UE augmenten la quota, mentre que baixa la de la Xina. D'aquesta manera, el 2016, les emissions de la UE calculades en funció del consum van ser el 15% més altes que si mirem la seva producció, mentre que, a la Xina, van ser l'11% més baixes.⁵

Així i tot, el pes de la UE en el total de les emissions mundials ha caigut del 12% al principi del segle fins al 7,5% el 2018, tot i que continua sent la tercera àrea econòmica amb més emissions. Al seu torn, és també la regió que registra el nivell d'intensitat ener-

1. S'estima que, al començament d'abril, les emissions diàries de CO₂ al món van caure el 17% en relació amb la mitjana del 2019. Vegeu Le Quéré, C. et al. (2020), «Temporary reduction in daily global CO₂ emissions during the COVID-19 forced confinement», Nature Climate Change.

2. L'Acord de París del 2015 va establir com a límit un augment de la temperatura de 2 °C en relació amb els nivells preindustrials i va fer tots els esforços per limitar aquest augment a 1,5 °C. Vegeu l'article «El repte climàtic: el futur del planeta en joc», al Dossier de l'IM11/2019, per a més informació sobre la relació entre l'augment de l'emissió de GEH i els fenòmens climàtics extrems.

3. Vegeu IPCC (2019), «Global warming of 1.5 °C».

4. Segons dades de la IEA.

5. Segons dades de Peters, G. et al. (2014), «Sharing a quota on cumulative carbon emissions», Nature Climate Change i Global Carbon Project.

gètica –l'energia consumida per unitat de PIB– més baixa del món. Es tracta d'una fita important, ja que la intensitat energètica és una variable clau, perquè, de la seva reducció, depèn que es puguin complir els objectius marcats en política mediambiental. De fet, entre el 1990 i el 2018, el PIB de la UE va créixer el 61%, mentre que les seves emissions de GEH es van reduir el 20%.

No són les úniques dades encoratjadores: l'anomenada «economia verda»⁶ té un paper creixent a la UE. El valor afegit brut d'aquest sector va créixer el 4,1% el 2017, fins als 288.094 milions d'euros, i va contribuir el 2,2% al PIB de la regió. Al mateix temps, la UE destaca en el camp de la innovació i ocupa el primer lloc del *ranking* en nombre de patents en tecnologies relacionades amb el medi ambient.⁷ El 2016, el 26% de les patents es van registrar a la UE, tal com veiem al segon gràfic.

L'ús d'energies renovables també ha estat una de les senyes d'identitat de l'actuació de la UE en les qüestions climàtiques. De fet, és important destacar que més del 32% de l'electricitat generada a la Unió es produeix amb fonts renovables, en comparació amb el 23% a tot el món, i que gairebé el 19% del consum final d'energia es fa a través d'energies renovables (l'1% a nivell mundial), de manera que s'avança cap a la meta establerta per al 2030 (el 32%).

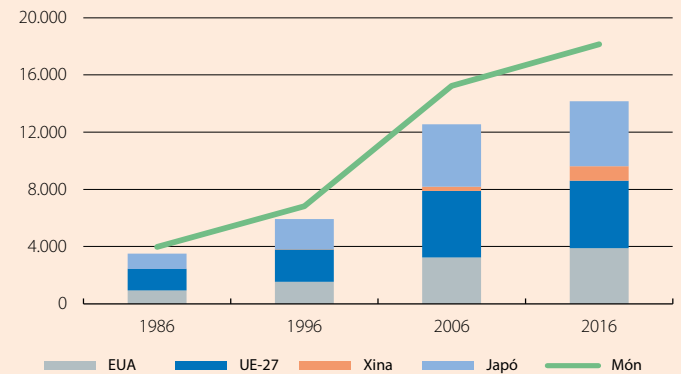
Malgrat aquests avanços i la major conscienciació sobre el canvi climàtic a la UE, les dades revelen una acció insuficient. De fet, estan en risc d'incompliment els objectius per al 2030 i per al 2050.⁸ La raó és que no sembla que les mesures adoptades fins avui puguin ser suficients per aconseguir la fita de reduir el 40% les emissions de GEH el 2030 en relació amb els nivells del 1990. Per aquest motiu, és indispensable donar un nou impuls verd a l'economia europea, quelcom que la Comissió Europea pretén fer mitjançant el *Green Deal*.⁹

En definitiva, si considerem els progressos fets fins ara i la posició de lideratge que la UE ha assumit en la lluita contra el canvi climàtic, la regió està cridada a ser un actor important en el context mundial per incentivar la cooperació i l'adopció de mesures globals per combatre l'emergència climàtica. Clarament, la UE en solitari no podrà solucionar el problema, però l'adopció de mesures decidides i ben dissenyades servirà d'esperó i serà un exemple valuós de bones pràctiques per a la resta del món. No podem negar que aquesta transició comporta enormes desafiaments i que la transformació serà més costosa per a algunes economies, regions i grups socials, la qual cosa obliga a una gestió ponderada per evitar disparitats socials i regionals, que podrien arribar a posar en dubte la pròpia transició energètica. Quan superem la COVID-19 i l'activitat s'hagi reactivat, serà el moment adequat per intensificar els esforços per aconseguir una economia més respectuosa amb el medi ambient, prioritant la inversió pública en sectors més sostenibles i el foment del finançament verd.

Vània Duarte

Patents de tecnologies relacionades amb el medi ambient

(Nombre de patents)

Nota: Inclou les patents registrades als principals instituts de propietat intel·lectual a nivell internacional.

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'OCDE.

6. D'acord amb Eurostat, inclou el sector dels béns i dels serveis mediambientals: productes creats per a la protecció mediambiental (prevenir, reduir o eliminar la contaminació o una altra degradació del medi ambient) o per a la gestió de recursos.

7. D'acord amb les dades de l'OCDE (que inclouen les patents registrades, com a mínim, en dos instituts de propietat intel·lectual), el 2016, la majoria de patents a la UE se centren en la gestió ambiental (tecnologies de mitigació del canvi climàtic en la generació, en la transmissió o en la distribució d'energia i de transports).

8. Agència Europea del Medi Ambient (2019), «El medi ambient a Europa: estat i perspectives per al 2020».

9. Vegeu l'article «[El Green Deal europeu, entre el desitjable i el factible](#)», en aquest mateix Dossier.